



GEORGE ENESCU  
FESTIVAL

*3 septembrie, ora 19.30*

**Generozitate prin muzică**

---

27 august - 24 septembrie 2023  
**festivalenescu.ro**

# Program

## MARI ORCHESTRE ALE LUMII

Sala Palatului

### ORCHESTRA ROMÂNĂ DE TINERET

STEFAN ASBURY dirijor

JAN LISIECKI pian

**Țăranu** *Cercar la nota*

**Grieg** Concertul în la minor pentru pian și orchestră op. 16

*Allegro molto moderato / Adagio / Allegro moderato molto e marcato*

**Șostakovici** Simfonia nr. 5 în re minor op. 47

*Moderato / Allegretto / Largo / Allegro non troppo*

### **Cornel Țăranu (1934-2023): Cercar la nota (2020)**

Cuvântul compozitorului Adrian Pop: „Lucrarea orchestrală *Cercar la nota*, finalizată în ianuarie 2020 și condamnată de sincopa pandemică să-și amâne prima audiție, ajunge pe scena de concert abia acum, când autorul nu se mai află printre noi; o primă audiție ce preia semnificația de memento și omagiu adus unui compozitor valoros, original, mereu prezent în prim-planul creației muzicale românești.”

Dicționare germane docte de la jumătatea secolului al XIX-lea consemnează expresia „cercar la nota” – a căuta nota, sunetul – ca fiind un termen al școlii italiene de canto, ce desemnează maniera de a trece de la o notă la alta a melodiei printr-o alunecare pregătitoare a noii înălțimi – ceea ce ar corespunde mai cunoscutului termen *portamento*. Plecând de la acest prozaic înțeles, autorul ne lasă să bănuim sensuri mai adânci: căutarea notei potrivite, a rezonanței dinăuntru și dinafară, până la urmă a muzicii însăși. Concepută într-o singură mișcare, lucrarea se construiește pe baza unei constelații de motive concise ce se expun pe rând, pentru ca apoi să se multiplice într-o îmbinare liberă, structurată de discrete principii care se dezvoltă emanând din forma de sonată. Într-o primă secțiune, pulsația regulată de atacuri scurte distanțate ale notelor repetate este pulverizată în spațiul timbral al orchestrei. Treptat sonoritatea este populată cu elemente motivice noi, și progresiv structura discursului acumulează tensiune disonantă și ritmică, pigmentată uneori cu sonorități timbrale acide, caracteristice autorului. O serie de figuri melodice în valori de șaisprezecimi, acoperite fugar de pânze sonore aleatorii ale coardelor, pregătesc apariția ideii melodice principale, care pare într-adevăr legată de titlul lucrării, dar în același timp se vădește a fi o marcă utilizată de Cornel Țăranu în diverse opusuri: un motiv cu caracter de semnal, în care o pregătire prin note învecinate este urmată de un salt distant, de septimă sau octavă spre un sunet proeminent, susținut. Motivul-semnal revine tot mai insistent pe parcursul dezvoltării muzicale, atât în apariții expuse, singulare, cât și în „repezișuri” polifonice imitative sau în împliniri armonice; motivul este adesea amplificat prin adăugarea de note în jurul intervalului larg, ce „caută” sunetul în înalt, atunci când urcă, dar și în profunzime, atunci când coboară.

„Opus târziu și interiorizat, *Cercar la nota* îndeamnă la retrospectivă și reflecție”.

### **Edvard Grieg (1843 – 1907): Concertul în la minor pentru pian și orchestră op.16**

Capodoperă a romantismului european, Concertul în la minor pentru pian și orchestră, op. 16 de Edvard Grieg, compus în vara anului 1868, la Søllerød, în Danemarca, rămâne până astăzi printre cele mai populare lucrări pe afișele de pretutindeni. Prima audiție a avut loc în 3 aprilie 1869 la Copenhaga, cu pianistul Edmund Neupert ca solist. Acesta îi scria ulterior chiar compozitorului, care nu putuse asista la premieră: „Sâmbătă, divinul tău concert a răsunat în marea sală a Cazinoului. Triumful repurtat a fost uriaș. Chiar de la începutul cadenței primei mișcări, publicul a izbucnit în aplauze.” Similitudinile cu Concertul în la minor de Schumann, remarcate frecvent, nu sunt deloc întâmplătoare, mai ales că Grieg a fost întotdeauna un admirator al acestui opus dar și al creației autorului german.

# Program

Debutul lucrării este perfect creionat pentru virtuozitate, tușă căreia Grieg îi alătură curând o temă lirică puternic contrastantă. Prima intervenție a pianului solist, cu profil descendent, aduce un motiv de trei sunete repetat de șapte ori, ce reprezintă o marcă melodică definitorie pentru Grieg. Motivul se regăsește în muzica tradițională a Norvegiei, fiind inserat, sub diverse forme, în multe dintre lucrările sale. Mișcarea secundă ne introduce într-o atmosferă profund meditativă, melancolică și liniștită, chiar și în momentele mai asertive. Cornul joacă un rol important pe parcursul acestei părți, care conduce cursiv direct către ultima mișcare, intens virtuoasă, ce solicită din plin posibilitățile tehnice ale solistului. Flautul întrerupe acest tur de forță cu o superbă temă lirică, preluată ulterior și de pian, o serenitate care în final dobândește o altă haină, mai somptuoasă și mai masivă din punct de vedere orchestral, o binevenită treaptă către finalul cu adevărat grandios.

Grieg a revizuit pe parcursul întregii sale vieți această partitură, versiunea finală fiind completată cu doar câteva săptămâni înaintea morții sale.

## **Dmitri Șostakovici (1906-1975): Simfonia a V-a în re minor op. 47**

Persecuțiile și amenințările care au urmat premierei operei *Katerina Ismailova* l-au determinat pe Dmitri Șostakovici să se gândească la o strategie componistică prin care să evite atacurile ulterioare și, de ce nu, prin care să reintre în grațiile puterii. În aprilie 1937 a început lucrul la o nouă simfonie, a V-a, a cărei premieră a avut loc în toamna aceluiași an, înregistrând un succes uriaș și devenind în timp unul dintre cele mai interpretate opusuri ale autorului rus. În această lucrare, Șostakovici s-a reîntors la forma tradițională a genului, cu patru mișcări, și la un aparat orchestral mai puțin masiv ca dimensiuni. Simfonia debutează deopotrivă masiv și interogativ, ritmul punctat inițial devenind aproape un principiu organizatoric, care se va regăsi pe parcurs, atât în forma originală, cât și în înfățișări alterate. În contrast direct cu acesta apar cele două teme lirice, prima caracterizată de o nesiguranță anxioasă, a doua – senină și contemplativă. Mișcarea secundă ne arată latura sarcastică și ironică a lui Șostakovici, întâlnită deja în prima simfonie a sa și în Concertul nr. 1. Caracterul funebru al celei de-a treia părți, de o remarcabilă intensitate expresivă, a mișcat publicul prezent la premiera lucrării până la lacrimi, conform mărturiilor. Potrivit compozitorului Maximilian Steinberg, fost profesor al lui Șostakovici, spectatorii s-au ridicat unul câte unul în picioare spre finalul exploziv al simfoniei. „Ovațiile au fost uluitoare. Nu îmi amintesc să fi asistat la nimic asemănător în ultimii 10 ani.” – scria Steinberg în jurnalul său. Dacă a treia parte nu folosește deloc alămurile, finalul le oferă acestora revanșa, alături de timpani, pentru a întări caracterul triumfalist, grandios, cu sonorități de fanfară, a cărei posibilă cheie a generat numeroase interpretări. Era o concesie făcută nevoii de adulație a regimului stalinist sau dimpotrivă, așa cum mulți cercetători sunt convinși, o satiră la adresa puterii? Acest tip de mesaj cu dublu vector, ambiguu, îi era, oricum, caracteristic lui Șostakovici, care ar fi declarat precaut, doar că „în final, impulsurile tensionate tragice ale părților anterioare sunt rezolvate în optimism și bucuria de a trăi.”

**Ioana Marghita**

# Orchestra

**Orchestra Română de Tineret** s-a format în anul 2008 la inițiativa violoncelistului și profesorului Marin Cazacu, ca un program artistic și educațional sprijinit de Fundația „Prietenii Muzicii – Serafim Antropov” și Lanto Communication. Din 2014, funcționează sub egida Centrului Național de Artă „Tinerimea Română”. Acest proiect reunește cei mai buni tineri muzicieni din România pentru o experiență artistică unică care are ca scop atingerea unui înalt nivel de performanță.



©Virgil Oprina

De la început, Cristian Mandeal s-a preocupat de formarea ansamblului. Sub conducerea sa artistică, orchestra a devenit o poveste de succes din lumea muzicală românească. Prin performanța de a transforma fiecare concert într-un eveniment memorabil, dăruiește astfel țării o orchestră de nivel internațional care impune un standard prin excelență.

În prezent, proiectul „Orchestra Română de Tineret – spirit enescian și tradiție europeană” implică diverse activități de dezvoltare creativă. Scopul programului este de a oferi posibilitatea de formare a muzicienilor în orchestră, de a asimila un bogat repertoriu prin participarea la masterclass-uri, și cel mai important, de a cultiva plăcerea cântatului în ansamblu alături de dirijori și soliști de renume internațional precum: Cristian Macelaru, Lawrence Foster, Horia Andreescu, Kristjan Järvi, Bogdan Băcanu, Sarah Chang, Amanda Forsyth, David Garrett, Stefan Geiger, Andrei Ioniță, Roman Kim, Elizabeth Leonskaja, Ivan Ludlow, Plamena Mangova, Valentina Naforniță, Olga Pasichnyk, Wave Quartet, Peter Sad-lo, Olga Scheps, Emmanuel Séjourné, Aleksey Semenenko și Pinchas Zukerman.

Rezultatul – o orchestră unică, aclamată la concertele cu sala plină de la Ateneul Român, Sala Radio, Festivalul Internațional George Enescu și pe scene internaționale precum: l’Auditorium Parco della Musica din Roma, Festivalul de la Ravello și Festivalul Mahler de la Dobbiaco – Italia, March Music Day de la Ruse, Festivalul Orchestrelor de Tineret de la Milano, Festivalul de la Aix en Provence și Festivalul Internațional al Orchestrelor Eu-ropene de Tineret Young Euroclassic din Berlin.

Din noiembrie 2011 ansamblul este membru al Federației Europene a Orchestrelor Naționale de Tineret – EFNYO. În cadrul acestui organism internațional Orchestra Română de Tineret este participant activ al programului MusXchange, menit să asigure o cât mai bună circulație a celor mai valoroși tineri muzicieni în cadrul programelor derulate de orchestrele de tineret din Europa.

Începând din anul 2011 Orchestra Română de Tineret este invitată constant în cadrul Festivalului Internațional „George Enescu”, marcând de-a lungul anilor numeroase premiere în ceea ce privește prezența unei orchestre românești pe marile scene ale Europei, precum Filarmonica din Berlin, Konzerthaus din Berlin, Elb Philharmonie din Hamburg, Musikverein și Konzerthaus din Viena, Marea Sală Pierre Boulez a Filarmonicii din Paris, sala Bozar din Bruxelles, Accademia di Santa Cecilia din Roma, alături de cele mai importante săli de concert din importante centre culturale precum, Aix en Provence, Basel, Geneva, Lyon, Rouen, Ruse, Chișinău, Bălți, Milano, Dobbiaco și Ravello în Italia, Linz, Salzburg, sau din Asia, la Beijing, precum și din România, la Sinaia, Brașov, Bușteni, Sibiu, Cluj, Iași și Timișoara. În anul 2019, muzicienii Orchestrei Române de Tineret au fost prezenți pe scene din Italia, Bulgaria, Macedonia de Nord, Serbia, Ungaria, Germania și Luxemburg și au întreprins, de asemenea, un spectaculos turneu în S.U.A., anul 2020 fiind dominat de aparițiile în aer liber și online.

În anul 2021 și prima parte a anului 2022, Orchestra Română de Tineret a continuat seria unor concerte de mare succes, cu o permanentă îmbogățire a repertoriului prin apariții de senzație la Sala Radio alături de Winton Marsalis & Jazz at Lincoln Center Orchestra, din nou la Young Euro Classic - Berlin, precum și la Millenium Stage Center la Expo 2020 Dubai, urmând în vara acestui an o nouă prezență în fabuloasa sală ElbPhilharmonie din Hamburg.

# Dirijor

Invitat cu regularitate să dirijeze orchestre renumite din întreaga lume, pentru **Stefan Asbury**, stagiunea 2022/23 începe cu vizite la Centrul de Compoziție Contemporană din Chicago și la orchestrele simfonice din Indianapolis și Tulsa, urmate de colaborări cu Norrköpings Symfoniorkester, Ensemble Modern, Orchestra Simfonică Națională din Taiwan și Orchestra NDR Elbphilharmonie. În ultimele stagiuni, a revenit și a debutat cu mai multe orchestre din întreaga lume, inclusiv NDR Elbphilharmonie Orchester, Filarmonica din Copenhaga, Orchestra Simfonică din Milwaukee, orchestrele simfonice din Seattle și



©Eric Richmond

Vancouver, Ensemble Resonanz din Hamburg, Pacific Philharmonia Tokyo, Auckland Philharmonia și Orchestra Simfonică Națională din China. A dirijat MDR Sinfonieorchester Leipzig în cadrul Beethovenfest Bonn și Orquesta Sinfonica de Bilbao în cadrul festivalului Musika-Musica 2019 din Bilbao.

Stefan Asbury colaborează îndeaproape cu mulți compozitori ai prezentului, între care Steve Reich, Wolfgang Rihm, Unsuk Chin și Mark-Anthony Turnage. În 2015/16, a dirijat premiera mondială a Concertului pentru orgă de Bernd Richard Deutsch la Musikverein din Viena. În stagiunea 2014/15 a dirijat premiera mondială a Concertului pentru pian de Sir Harrison Birtwistle cu Pierre-Laurent Aimard și Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze și a dirijat, de asemenea, premiera americană cu Aimard și Orchestra Simfonică din Boston. După trista dispariție a lui Oliver Knussen, un mentor foarte apropiat, Stefan a dirijat ultima sa compoziție finalizată cu Grupul de Muzică Contemporană din Birmingham în noiembrie 2018.

În calitate de artist discografic, albumul lui Stefan cu lucrări de Jonathan Harvey a fost distins cu premiul Monde de la Musique CHOC, iar ciclul său complet al operei *Les Espaces Acoustiques* de Gerard Grisey cu Orchestra Simfonică WDR din Köln a câștigat un premiu Deutschen Schallplattenkritik.

În octombrie 2013 a dirijat premiera mondială a *Nocturnei Siegfried* de Michael Jarell în cadrul Festivalului Wagner de la Geneva. Alte momente importante din operă includ *Porgy and Bess* la Festivalul Spoleto, *A Flowering Tree* de John Adams pentru Festivalul Internațional de Arte de la Perth, *Jakob Lenz* de Wolfgang Rihm pentru Wiener Festwochen, *Owen Wingrave* de Britten cu Tapiola Sinfonietta și *Where the Wild Things Are* de Knussen la Tanglewood. De asemenea, a colaborat cu Copenhagen Phil și cu Danish Dance Theatre la o nouă producție a *Păsării de foc*, cu Mark Morris Dance Group în producții ale operei *Romeo și Julieta* de Prokofiev și cu *Four Saints in Three Acts* de Virgil Thomson, cu reprezentații la Lincoln Center din New York, la Barbican din Londra și la Academia de Muzică din Brooklyn, printre alte locuri.

Din 1995, Stefan Asbury face parte din corpul profesoral al Tanglewood Music Center și deține din 2005 catedra Sana H. Sabbagh Master Teacher Chair în cadrul facultății de dirijat. În plus față de activitatea sa obișnuită de predare, pe timpul verii a susținut cursuri de măiestrie la Hochschule der Kunste (Zürich), Conservatoarele din Veneția și Geneva, precum și în cadrul programului Inside the TMC al Orchestrei Simfonice din Boston.

# Solist

Interpretările și tehnica lui **Jan Lisiecki** vorbesc despre o maturitate care îi depășește vârsta. La 28 de ani, canadianul susține anual peste o sută de concerte în întreaga lume și a lucrat îndeaproape cu dirijori precum Antonio Pappano, Yannick Nézet-Séguin, Daniel Harding, Manfred Honeck și Claudio Abbado.

În 2021/2022, Lisiecki prezintă un nou program de recitaluri cu *Nocturnes* și *Études* de Chopin în peste 30 de orașe din întreaga lume. Printre invitațiile recente de revenire se numără Boston Symphony Orchestra, Cleveland Orchestra, Philadelphia Orchestra, Filarmonica della Scala, Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia și Orpheus Chamber Orchestra pentru spectacole la Carnegie Hall și Elbphilharmonie Hamburg. Lisiecki a interpretat recent un ciclu de lieduri de Beethoven alături de baritonul Matthias Goerne, printre altele la Festivalul de la Salzburg, și a apărut alături de New York Philharmonic, Chicago Symphony, Staatskapelle Dresden, Orchestre de Paris, Bavarian Radio Symphony și London Symphony Orchestra.

La vârsta de 15 ani, Lisiecki a semnat un contract exclusiv cu Deutsche Grammophon. Casa de discuri a lansat sărbătorirea Anului Beethoven 2020 prin lansarea unei înregistrări live a tuturor celor cinci concerte de Beethoven de la Konzerthaus Berlin, cu Lisiecki conducând de la pian Academy of St Martin in the Fields. Ciclul său *Beethoven Lieder* cu Matthias Goerne lansat la scurt timp după aceea, a fost premiat cu Diapason d'Or. Cea de-a opta înregistrare a lui Lisiecki pentru prestigioasa casă de discuri, un dublu album cu Nocturnele complete de Frédéric Chopin, pe care le prezintă și în actualul său program de recitaluri, a apărut în august 2021 și în februarie 2022 pe vinil, ocupând imediat primul loc în topurile clasice din America de Nord și Europa. Cel mai recent, precedentul său program solo *Night Music*, cu lucrări de Mozart, Ravel, Schumann și Paderewski, a fost lansat ca album digital. Înregistrările sale au fost premiate cu JUNO și ECHO Klassik. La 18 ani, Lisiecki a devenit atât cel mai tânăr laureat al Premiului Gramophone pentru tineri artiști, cât și laureat al Premiului Leonard Bernstein. A fost numit ambasador UNICEF în Canada în 2012.

